

dal na svetlo Dr. Prešérn svoje Gazele 1 — 7. (Pésem moja je posóda tvojiga iména, — Mojiga sercá gospóda, tvojiga iména) z geslom (Krain. Volks-spruch): Ljubezen je bila, — Ljubezen še bó, — Ko tebe in mene — Na sveti ne bo. — V prejšnjim enaki prikladi „Ausserord. Beil. zum „Illyr. Bl.“ Nr. 30.“ odgovori Kopitarju Čop (Y. für Hrn. K. mit dem Beisatze: ironice) naposled v sestavku: „Slow. ABC-Krieg Nr. 3“ — prepustivši Prešérnu, da za nektare zabavljičice nad Kopitarjem znosi se sam, kar le-tá tudi res storí. Poslednjemu Čopovemu spisu sô pridejani namreč (I. — V.): Literärische Scherze in August Wilhelm v. Schlegel's Manier. Vom „Doctor-Dichter P.“ — I. Error typi. II. Apél in čévljar. (Po Plinijovi pravljici: Apél podóbo na ogléd postavi . . . Le čevlje sódi naj kopitar . . v. Poez. str. 160: Le čevlje sódi naj Kopitar). III. Relata refero (Wie 's kommt, dass so viel Koth der ausgespieen). IV. Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo (In Meeres Tiefen, auf der Erde Fluren). V. (Du staunst, mein Freund! . .). Vid. Jezičnik IX. — XI. str. 38 — 48. —

Prav tega leta — 1833 — prirojijo v IV. tečaju Krajnske Čbelice ti-le spevi Dr. Prešérnovi na dan: a) Glosa z geslom: Slép je, kdor se z petjam vkvarja i. t. d. (Zgodbe večnih pevcov berí: — Bil berač je pevc Pelida). b) Soneti (I. — VI.) in sicer: α) O Verba! srečna, draga vás domača; β) Popótnik pride v Afrike pušavo; γ) Hrast, ki na tla vihár ga zimski trešne; δ) Komur je sreče dota bla klofuta; ε) Življenje ječa, čas v' nji rábelj hudi; ζ) Čez tebe več ne bo, sovražna sreča! c) Romanca od dohtarja (Dohtar, ti jezični dohtar!). d) Romanca od učenca (Klél učenc filosofje . . vid. „Illyr. Bl.“ 1832 Nr. 2.). e) Strunam (Strune! milo se glasíte, — Milo, pesem! ti žaluj). f) Gazele 1 — 7. (Pesem moja je posoda tvojiga imena i. t. d.) kakor „Illyr. Bl.“ Nr. 28. v prikladi, toda brez gesla, a tam in tu s celim imenom Dr. Prešérn.

Vpeljava kmetijskega poduka v ljudske šole Postojnskega šolskega okraja.

(Konec.)

D. Zadnji nazor, kojega sem iz elaboratov posnel, ki trdi, da se kmetijski poduk, dasiravno neogiblivo potreben, v šole tukajšnega okraja zavoljo pomankanja učnih sredstev, in pa radi premale izobražbe učiteljev samih v tem predmetu, sedaj še ne more vpeljati, je deloma pretirana, a še bolj pa smešna misel. Zdi se mi, da iščejo strašila tam, kjer ga ni. Saj smo vendar z malo izjemo skoraj vsi sinovi kmetskih starišev, službujemo tudi med kmetovalci, kateri nam kruha pridelujejo, toraj bi nas moralo tako-le malo sram biti, če trdimo, da nam je opravilo, katero

vse stanove zemlje preživi — neznano; omikan človek, témveč učitelj — sploh ne sme reči, da mu je kmetijstvo neznana stvar.

Učnih pripomočkov pa kar vse mrgoli; le s pravim očesom jih je treba pogledati, sicer bi se nam lahko očitalo, da smo sè zdravimi očmi — slepi, — da vse drugo, — a le potrebnega ne vidimo.

Domači kraj sè svojimi vsakovrstnimi prirodninami tam — je živ učni pripomoček; v tem krogu marljivi učitelj sè svojimi učenci za kratek čas lahko nabere in napravi prirodopisno zbirko živalstva, rastlinstva in rudninstva, katera mu pri teoretičnem poduku v pojasnilo dobro služi. Če tudi še vsaka šola svojega vrta nima, kar je res obžalovanja vredno, so pa sosednji vrti; ravno tako polje, travniki, grmovje (gošče), pašniki, gozdi i. t. d.

Posebno v sadjereji more se skorej v vseh točkah tudi brez šolskega vrta zistematično in dejansko podučevati, ker se skoraj povsod po pašnikih in grmovjih sadni divjaki vsakega plemena nahajajo, treba jih je tu le poiskati, obrezovati, požlahtnjevati in pa za njih daljni razvoj skrbeti; občinarji bodo zato učitelju in učencem gotovo hvaležni, če ravno ne že danes ali jutri, pa zanesljivo pozneje, ker jim bo moč iz pašnikov in grmovja mesto divjakov pa uže požlahtnjena drevesa dobiti in jih po svojih zemljiščih saditi.

Kar pa literarne učne pripomočke (knjige) zadeva, naj tú le nekatere navedem, in te bi bile: Zalokarjevo „Umno kmetovanje“, Vrtovčeva „Kmetijska kemija“, dr. Vošnjakovo „Umno klétarstvo“, Povšetov „Umni kmetovalec“, Tomšičevi „Poboljšani sosedje“, Kuraltov „Umni sedjerejec“, Kuraltov „Kratki navod o cepljenji sadnih dreves“, Pirčev „Kranski vrtnar“, Lapajne-Schneid-ova „Glavna vodila umnega gospodarstva“, Ripšl pl. Gutmansthalova „Sadjereja“, dr. Bleiweisova „Živinoreja“, Mavricij Scheyerjev „Navod z gozdom prav ravnati“, Haberlandt-Povšetova „Sviloreja“, „Mali sadjerejec“ (za otroke), „Novice“, „Slovenski Gospodar“, ter še več drugih slovenskih kmetijskih knjig. Tudi nemški listič „Der Oekonom“, kateri na mesec po dvakrat izhaja in se pri Hugo H. Hitschmann-u, Dominikanerbastei Nr. 5, na Dunaji za „en“ celi forint na leto prenumerirati more, je vreden vsega priporočila, donaša za vsak mesec posebej opravila vseh strok kmetijstva, v kratkih a jedernatih potezah opisana; pri učitelju bi se ne smel pogrešati.

Te navedene kmetijske knjižice bi se morale v vsaki krajni šolski — in še bolj gotovo pa v vsaki okrajni učiteljski bukvarnici nahajati.

Tudi c. k. kmetijska družba Kranjska kadar in kolikor more, rada učiteljem pri kmetijskem poduku na roko gre; le prositi je treba, ter prilike, kadar se ponuja, ne zamuditi, ter malo veselja za dobro reč imeti, pa gre vse izpod rok.

Pečeni ptiči sami ob sebi človeku nikdar v usta ne frče; nekaj enacega velja tudi o kmetijskem poduku na ljudskih šolah; sam ob sebi ne bode se nikdar in nikjer vpeljal, dokler bomo učitelji sami v tem obziru roke križem držali in se nič prizadevali najpred sebe — potem pa mladino v kmetijstvu olikati.

Prej pa, ko stavim kak nasvet, moram še enkrat opomniti, da je prebivalstvo Postojnskega šolskega okraja navezano osobito na poljedelstvo, živinorejo, katera bode vsled vladnih določil dné 12. aprila t. l. posebno važni faktor za kmetovalce od dné 1. prosenca 1882. leta naprej postala, ker bode od tega dne dalje meja ob Rusiji in Rumuniji vvažanju tuje goveje živine v našo državo zaprta, ter se bode domača živinoreja posebno dobro rentovala; navezano je dalje na sadjerejo, katera je še sploh na zelo nizki stopinji, a se mora prav zdatočno zboljšati; deloma na vinorejo in svilorejo, nekoliko tudi na čebelarstvo in gozdorejo.

Kar svilorejo zadeva, zavzemajo po nekaterih krajih Vipavske, Vremske in Trnovske doline murbova drevesa mnogo prostora, kateri bi se lahko bolje in plodoviteje porabil; kjer sedaj raste murbovo drevo, vsadi naj se na njega mesto kako drugo žlahtno sadno drevo, a kjer je sedaj kaka živa meja iz gabra, gloga in drugega divjega grmičevja, naj se to divje grmovje odpravi in obsadi z malimi murbami, katere se dajo splesti v prav krepko, gosto in dobro živo mejo, od kakoršne se more sviloprejkam potrebnega perja za živež vdobiti.

Ta praktičen napredek opazoval sem leta 1862., 63. in 64. večkrat v Boštajnu (Weissenstein) poleg Grosuplja na Dolenjskem, kjer so bile povsod mesto suhih plotov in živih ograj iz raznega dračja — nasajene le žive meje iz same murbovine.

Leta 1863. prejel je graščak grof Blagaj za galetu (svilode — kokone) nekaj nad 600 gl.; svilodi so se hranili edino le od perja murbovih mej (ograj). Ali bi se ne dalo to tudi v našem okraju polagoma izvesti? Upam da! — Le treba je pričeti z vsakem prostorčekom zemlje praktično gospodariti, pa bode šlo!

Koliko prostora bilo bi s tem za sadno drevje pridobljenega, in koliko škodljivih mrčesov bilo bi potem tudi manj. Žive meje raznega grmičevja so pravo zavetje raznemu mrčesu, kateri pa v murbovih mejah (ograjah) ne najde potrebnih pogojev za svojo požrešnost, pomnoževanje in razvoj.

Kjer je šola blizu gozda, naj se mladina navadi seme gozdnega drevja nabirati, nositi ga v šolo, kjer ga skrbni učitelj pravilno za setev shranjuje; a ravno isto naj se godi tudi po šolah, kodar so sadni kraji sè semenom sadnega drevja. Tako bode mogla šola sè šolo drevesno seme zamenjevati, ž njim po celem okraju sadne in gozdne drevesnice prirejati — oziroma taiste nasévat, sadne vrte napravljati in pokrašene goline pogozdovati.

„Pogozdovanje Krasa bode še le takrat zdatno na-
predovalo, kadar ljudska šola kmetijske učence tako
daleč dovede, da bodo iz prepričanja tudi sami, vsak
za-se, doma sadišča gozdnega drevja (gozdne dreves-
nice) napravljal, iz katerih bode vsak za-se doma
za pogozdovanje kraševin lastnega posestva pri-
merna gozdna drevesca prejemal in dobival. Dokler
bodo v ta namen le kake tri splošne gozdne dre-
vesnice v celem okraju, bode napredek le počasen
in malenkosten, ako bi pa ta nujna zadeva hišna
lastnost vsakega posameznega zemljišnega po-
sestnika iz prepričanja postala — šlo bi vse ur-
neje in bolje od rok, in Kras bi se vidno manjšal.“

Da se cela stvar preveč ne zavleče, in — ker upam, da sem
nekoliko najpotrebnejšega glede splošnega kmetijstva tudi povedal, toraj
stavim slavni konferenci ta-le nasvet sè sledečimi točkami:

1) Kmetijskemu poduku naj se prva podlaga uže v vsakdanji šoli
s tem postavi, da se poduk o njem posebno prirodopisnim naukom pri-
druži; tu naj se otroci uče spoznavati prirodnine domačega kraja z ozi-
rom na kmetijstvo, nabirati sadnega in gozdnega drevesnega semena ter
ga shranjevati, sejati, rastlinice presajati, oskrbovati in gojiti. (Z veliko
večino glasov odobreno in sprejeto.)

2) Kmetijski poduk naj se dalje strinja s ponavljavnico za dečke
od 12. do 14. leta (starejšim, kakor tudi odrasčenim naj bode na prosto
voljo dano, vdeleževati se ga) pozimski čas po 2 uri na teden, kar naj
se — kot samostalni poduk — razširi tudi na drugo polovico šolskega
leta — vsako nedeljo najmanj po dve uri za praktični, teoretično-prak-
tični in obhojevalni poduk.

3) Naj se na to dela, da se §. 6 postave dné 28. svečana 1874 v
smislu pod drugo točko mojega nasveta povedanem tako prenapredi, da
bode ugajal ponavljavnici in pa kmetijskemu nadaljevalnemu poduku —
skoz celo šolsko leto, po katerem bomo tako učitelji, a tudi učenci po-
stavno zavezani kmetijstvo pospeševati. Učitelji naj bi dobivali iz nor-
malnega šolskega zaklada za novi trud kake primerne nagrade.

4) Kmetijski poduk naj se vrši na podlagi dotične „Osnove“ v
dveh tečajih. Tvarina za vsak posamezen tečaj naj se z učenci spore-
doma obravnava, to je, jemlje naj se prvo leto za prvi tečaj, a drugo leto
pa za drugi tečaj, tretje leto zopet za prvi in četrto leto pa za drugi
tečaj i. t. d. Poduk kmetijski naj se po tem sporedu sklepa od dru-
gega tečaja naprej menjevalno vsako leto z nekoliko učenci, t. j. tisti
učenci, kateri so pričeli prvo leto s tvarino za prvi tečaj predpisano,
dokončajo kmetijski poduk drugo leto s tvarino za drugi tečaj predpi-

sano; a tisti, ki so drugo leto pristopili, končajo kmetijski poduk tretje leto s tvarino za prvi tečaj predpisano i. t. d. Tako menjevalno dovrševanje kmetijskega poduka vsako leto z nekoliko učenci, bilo bi celi stvari v prospeh in korist; a učiteljem in učencem bi s takim postopanjem izvan onih dveh ur kmetijskega poduka na teden v poletnem času ne nastalo nobenega novega — težavnega — posla; mali trud pa se more brez vsake posebne težave lahko prenašati.

Tako postopanje velja pa edino le za enorazredne ljudske šole.

Na dvo- in večrazrednicah takega menjevanja gledé dovršitve kmetijskega poduka treba ni, ker se oba tečaja ob enem lahko podučujeta.

(Točke druge, tretje in četrte, konferenca ni sprejela, kar kaže, da se med učitelji glede vpeljave kmetijskega poduka še vse premalo praktičnih nazorov in pa pravega mišljenja nahaja, ali pa, — da se malega delca in truda — bojé.) (Morda so tudi drugi vzroki. Ur.)

5. Konferenca naj sklene, nemudoma na to delati, da se na deželni sadje- in vinorejni šoli na Slapu ustanovi za učitelje Postojnskega okraja (morda tudi za druge) dvoletni — vsakokrat 4tedenski kmetijski poduk med velikimi počitnicami, kjer si bomo mogli najpotrebnejša glavna vodila splošnega kmetijstva dejansko pridobiti in v prospeh napredka vsega okraja v posledici tudi dejansko vporabljevati. V to svrhu je sedaj o zasedanji deželnega zbora najugodnejši moment. Res, to bi stalo precej stroškov, ali v povzdigo kmetijstva ne smelo bi se od nobene strani preveč štediti, to nam pričajo države, kjer je gmotno blagostanje doma.

Po ti poti naj dobi vsaka šolska občina Postojnskega šolskega okraja lastnega in samostalnega učitelja kmetijstva, kateri bode jej mogel neprecenljivo koristiti.

(Ta točka je bila sprejeta enoglasno in navdušeno z dostavkom, da naj bi se ta poduk na stroške deželne, oziroma državne blagajnice osnoval.)

V Premu, dné 7. julija 1880.

Matija Rant.

Dopisi in novice.

Vdovsko učiteljsko društvo je zborovalo, kakor naznanjeno, 23. m. m. Pri sv. maši, katero so brali društveni predsednik, dr. Anton Jarec, so mestni in unanji učitelji izvrstno peli B. kompozicijo: »Večni oče v visokosti.« — Ob 9. uri se prične občni zbor, pri tem zborovanju je bilo navzočnih nad 20 društvenikov. — Predsednik omeni društvene delavnosti v preteklem letu, tajnik in blagajnik razklada posamezne oprav. številke računa od 31. avgusta 1879 do konca avgusta 1880. Oprav. št. 11. V hranilnico se je vložilo letos 200 gl., ker so kurzi zaveznicam visoki in se iz hranilnice vsaki čas lahko denar dobi. Oprav. št. 12. Učitelju društveniku se je posodilo 100 gl. proti 6%, a ne na njegovo plačo, marveč na vert in hišo, katero je zastavil, sicer imenovan učitelj ne troši, marveč štedi.